

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАФЕДРА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ІСТОРІЇ

ШКОЛА В ТОТАЛІТАРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

СИЛАБУС

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Освітня програма	Середня освіта (Історія, англійська мова і література)
Форма навчання	денна
Курс	I
Семестр	I

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
кафедри вітчизняної та
зарубіжної історії
28.08.2019 № 1

Бахмут 2019

Назва курсу	Школа в тоталітарному суспільстві
Викладач (-і)	Докашенко Галина Петрівна, д.іст.наук, проф.
Контактний тел.	+38 095 3528219
E-mail	g.dokashenko@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана в силабусі.

1. Анотація.

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки.

Сучасний етап історичного розвитку людства характеризується поступовим відходом від організації за формаційними ознаками і дедалі більшим домінуванням загальноцивілізаційних або загальнолюдських цінностей, серед яких знання, освіта займають особливо місце. Однією з головних ознак постіндустріальної стадії розвитку, на якій сьогодні знаходиться більшість країн і народів, стало перетворення знань на провідний показник стану суспільства. Освітній простір минулого століття, як і все суспільство в цілому, пройшов через парадокси політичного розвитку, економічні випробування, соціальні потрясіння і залишив у свідомості людей розуміння необхідності ґрунтовних знань, різнобічних умінь та навичок, які будуть запорукою успішного майбутнього. Основи таких знань закладаються у школі, а тому ставлення держави до шкільної освіти можна вважати лакмусовим папірцем наявності стратегічного мислення, своєрідним іспитом на соціальну зрілість.

Центрально-Східна Європа, знаходячись на перехресті східних та західних впливів, отримала складну та суперечливу історію, але зробила значний внесок до скарбниці світової культури, ставши колискою слов'янської мови та писемності, адже саме слов'янські народи складають найбільший етнічний масив цього регіону. Це підтверджує думку американського славіста польського походження Петра Вандича про неможливість забуття того, що «впродовж історії цей регіон робив істотний внесок до Європи, хоча він був більше духовний, ніж матеріальний».

Слов'янські народи сформуvalи й розвинули важливі засади розбудови шкільної справи, такі, як – перетворення школи в головний осередок збереження й розвитку етнічної ідентифікації, провідні позиції вчительства як носія передової національної самосвідомості, виховання шанобливого ставлення до вітчизняної і світової культури тощо. Тоталітарний режим, що переважав тут у другій половині ХХ століття, призвів до значної уніфікації, сліпого копіювання певних шкільних систем, обмеження використання національних форм тощо.

Значне місце серед слов'янських країн за рівнем розвитку освіти взагалі та шкільної освіти зокрема посідає Республіка Болгарія, яка ще за часів раннього середньовіччя створила оригінальну національну школу. Її засади постійно розвивалися, переживаючи то часи злету, то періоди іноземного панування, однак ніколи вона не знала часів повного занепаду ні в період п'ятивікового османського панування, ні в період тоталітарного режиму. Пропонована навчальна дисципліна побудована на використанні матеріалів з історії повоєнної шкільної освіти Болгарії, яку аспіранти будуть доповнювати

та розширювати за рахунок знання історико-педагогічного процесу в інших країнах з тоталітарними режимами, наприклад СРСР, ПНР, СРР, УНР НДР та ін.

У процесі навчання формується здатність самостійно мислити, аргументовано висловлювати свою точку зору. Основні акценти дослідження спрямовані на особливості формування, поряд із професійно-орієнтованими компетенціями, ментально-світоглядних засад картини світу та комунікативних компетенцій майбутніх спеціалістів.

Міждисциплінарні зв'язки ґрунтуються на знаннях, отриманих здобувачами під час вивчення дисциплін циклів вітчизняної та зарубіжної історії на першому (бакалаврському) рівні, а також дисциплін другого (магістерського рівня) «Філософія сучасної освіти», «Методологічні засади історичних досліджень» та ін.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: 1) лекційні заняття; 2) семінарські заняття, що передбачають опрацювання окремих теоретичних положень; 3) консультації, які проводяться з метою допомоги здобувачам у виконанні творчих робіт, роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання здобувачами пропущених занять; 4) індивідуальне навчально-дослідне завдання «Школа в тоталітарному суспільстві (на матеріалах окремої країни або певного періоду - на вибір здобувача)».

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
	Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)		
	Освітня програма Середня освіта (Історія, англійська мова і література)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання Школа в тоталітарному суспільстві (на матеріалах окремої країни або певного періоду - на вибір здобувача)		Семестр	
Загальна кількість годин:		1-й	

90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 3	Рівень вищої освіти «магістр»	год. 20	
		Практичні, семінарські	
		год. 16	
		Лабораторні	
		год. -	
		Самостійна робота	
		год. 54	
		Вид контролю: залік	

3. Мета та завдання курсу

Мета викладання навчальної дисципліни «Школа в тоталітарному суспільстві» полягає в дослідженні процесу формування тоталітарної системи в країні і спроби створення моделі болгарського варіанта тоталітаризму через призму освітнього простору, з'ясування наявності в системі освіти Болгарії загальних закономірностей, специфічних особливостей та індивідуальних рис.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Школа в тоталітарному суспільстві» є

- проаналізувати загальні, особливі та одиничні риси болгарської моделі тоталітарної системи;
- визначити співвідношення внутрішніх та зовнішніх факторів утвердження нової суспільної моделі, традицій та новаторства у створенні системи освіти;
- простежити еволюцію концепції розвитку болгарського суспільства взагалі і шкільної освіти зокрема в рішеннях БРП (к) та її лідерів;
- охарактеризувати основні напрямки практичної реалізації освітньої політики Болгарської комуністичної партії;
- порівняти радянський та болгарський варіанти системи управління освітою;
- встановити недосліджені або сфальсифіковані аспекти проблеми культурного співробітництва соціалістичних країн на прикладі України і Болгарії;
- показати роль і місце болгарського вчительства в громадському житті країни в історичному аспекті;
- накреслити напрямки подальшого розвитку системи шкільної освіти і вивчення проблеми.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- основні риси тоталітарних режимів та їх особливості в різних країнах;
- принципи функціонування освітянських закладів в умовах тоталітарного суспільства;

- загально цивілізаційні закономірності формування та розвитку освітнього простору в новітній час;
- основні документальні джерела з історії освітнього процесу загальєвропейського та національного рівня;
- методологічні підходи до аналізу історико-педагогічного процесу.

вміти:

- здійснювати пошук історико-педагогічної інформації (робота з бібліографічними покажчиками, каталогами, словниками, енциклопедіями, статтями, монографіями, пошуковими архівними системами); складати бібліографію за визначеною темою;
- засвоювати та адекватно інтерпретувати зміст історичного документу та наукової праці (визначати умови виникнення документу, його латентність, розуміти логіку розвитку думки вченого: виділяти головне, складати план, тези, конспект праці і цитувати, складати анотації); порівнювати та узагальнювати декілька історичних джерел;
- користуватися теоретичними знаннями для історіографічного аналізу наукових творів;
- самостійно складати усні та письмові висловлювання за історико-педагогічною тематикою;
- вільно спілкуватися та ефективно представляти дослідницькі ідеї перед фаховою та нефаховою аудиторією, презентувати результати власних наукових досліджень у вигляді наукових статей, доповідей на конференціях.

4. Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Проектування і здійснення комплексних досліджень, у тому числі міждисциплінарних, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії науки; аналіз та оцінка сучасних наукових досягнень в галузі історії, психології, мовознавства, літературо знавства, методики викладання історії, психології, мов.
- Планування і організація власного особистісного та професійного розвитку;
- Усвідомлення моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур; засвоєння і реалізація у викладацькій діяльності набутого культурного досвіду, поважне ставлення до різних культур, релігій, прав народів і людини та до ідеї збереження миру і толерантного існування;
- Професійна діяльність, основана на принципах толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ;
- Самостійний пошук, оброблення, систематизація, контекстуалізація та інтерпретація загальнонаукової інформації з різних джерел, генерування нових ідей для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях;
- Вільна орієнтація в інформаційних та Internet джерелах, використання у власній професійній діяльності бібліотечних фондів, критичне ставлення до отриманої інформації, усвідомлення цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою;

- Ефективне опрацювання історичних джерел різних видів, здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення історичних проблем представників різних наукових напрямів та шкіл, критичне осмислення новітніх досягнень історичної науки;
- Успішне розв'язання складних задач та проблем в галузі історії в процесі різнопланової фахової діяльності, або у процесі навчання;
- Аналіз явищ та процесів світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку, визначення інформаційного потенціалу конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми, дослідження життя та діяльності конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики, здійснення експертизи пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації;
- Ефективне використання базових знань про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, історії, лінгвістики, літературознавства та психології;
- Розуміння культурологічних традицій та лінгвокраїнознавчих особливостей поведінки носіїв різних культур, здійснення ефективного міжкультурного діалогу;
- Використання ефективних стратегій для вирішення комунікативних завдань;
- Оперування ключовими поняттями фахових дисциплін, розуміння об'єктивних тенденцій розвитку сучасної історії, філології, психології;
- Логічне й послідовне мислення, здійснення аналізу та синтезу різних ідей, точок зору, мовних явищ у їх взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами.

5. Політика курсу заснована на політиці ГПМ.

Горлівський інститут іноземних мов є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, академічну свободу та академічну добросовісність, що є головними рушійними силами наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Школа в тоталітарному суспільстві» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських занять; роботи в інформаційних джерелах; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, а також ознайомлення з історичними джерелами та історіографічними працями.

Підготовка та участь у семінарських заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення теоретичного матеріалу, конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами з історичних джерел, знання основних дефініцій, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних

навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

6. Схема курсу

Змістовий модуль 1. ІСТОРИЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТЯНСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ В БОЛГАРІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Сфера освіти виступає однією з найбільш складних і одночасно важливих сфер суспільного життя. Складність пов'язана з особливостями інтелектуальної діяльності людини, значним впливом суб'єктивної складової в освіті тощо. Важливість визначається тим, що освіта найважливіша ланка між минулим та майбутнім, вона формує прийдешнє покоління і зберігає історичну пам'ять народу. З огляду на принцип історизму буде неправильно починати аналіз з освітньої ситуації з вересня 1944 р., не визначивши багатовікових традицій болгарської освіти та культури. Перетворення освіти другої половини ХХ століття означені як новітні, системні, кардинальні, але їх проведення було неможливим без врахування попередніх освітніх досягнень та освітніх прорахунків. Перші теми присвячені аналізу процесів розвитку педагогічної теорії та практики в Болгарії, а межею виступає 1878 рік – рік звільнення країни від османського панування. Разом з тим в наступних темах окреслено політичну ситуацію другої половини 40-х років минулого століття, коли в Болгарії відбувався процес історичного вибору подальшої стратегії суспільного розвитку. Таким чином, поставлено за мету з'ясувати співвідношення політики та історії в галузі освіти.

Змістовий модуль 2. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ШКІЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА В СОЦІАЛІСТИЧНУ ДОБУ.

В з'їзд БРП(к) у грудні 1948 р. підвів підсумки під періодом вибору шляхів майбутнього розвитку країни і визначив встановлення монополії комуністичної партії на владу. Із цього часу і до подій «оксамитової революції» Болгарія розвивалась за соціалістичним сценарієм. Розвиток болгарської освіти являв собою вагому частину цілісного процесу будівництва і розвитку соціалізму, саме через освіту формувался світогляд, стереотипи й система цінностей. Визначальними віхами на цьому шляху стали події 1956 року, пов'язані з засудженням культу особи Сталіна і Червенкова, період будівництва соціалізму в 60-ті роки та поглиблення кризи авторитарно-тоталітарної системи в 70 – 80-ті роки. Кожний з цих періодів при наявності спільних рис привносив і свої особливі характеристики, аналіз яких надано у відповідних темах другого змістового модулю.

7. Система оцінювання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- усне опитування;
- тестові завдання;
- самостійні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань;
- контрольні роботи змістового модуля;
- проектні завдання;
- контрольна робота залікового модуля (залік)

Форми поточного і підсумкового контролю

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Школа в тоталітарному суспільстві» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

Підсумковий модульний контроль передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю. Оцінка за змістовий модуль дорівнює сумі балів контрольних точок та КРЗМ з урахуванням коефіцієнтів.

Підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю є залік.

ГРАФІК поточного контролю

Коефіцієнт КТ – 0,2

Кількість КРЗМ – 1

Коефіцієнт КРЗМ – 0,2

Кількість ЗМ – 1

Кількість КТ – 4

Вид підсумкового контролю: залік

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1.	КТ 1	опитування	семінарське заняття № 1-2
2.	КТ 2	обговорення	семінарське заняття № 3-4
3.	КТ 3	письмове завдання	семінарське заняття № 5-6
4.	КТ 4	робота з картою	семінарське заняття № 7
5.	КРЗМ 1	Тест	семінарське заняття № 8

Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь здобувачів на кінець певного етапу навчання (в кінці семестру).

Курс «Школа в тоталітарному суспільстві» вивчається протягом одного семестру.

Формою підсумкового контролю в I семестрі є **залік**, який контролює рівень засвоєння здобувачами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і умінь його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного контролю.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
----------------	-------------------------------	-----------------------	-----------

	екзамен	Залік		
90-100	Відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною(мінімальною 1-2) кількістю помилок
82–89	Добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75–81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67–74	Задовільно		D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	Не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1–34			F	з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни «Школа в тоталітарному суспільстві»

100 балів – здобувач в повному обсязі опанував програмний матеріал, має глибокі та міцні знання, самостійно використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності, толерантно ставиться до протилежних точок зору, виявляє розбіжності в позиціях, критично оцінює історичну інформацію, здатний, відповідно до вікових особливостей, презентувати власну оцінку історичних явищ, проявляє високу мовну культуру.

95 балів – здобувач володіє глибокими і міцними знаннями, вільно висловлює власні судження та їх аргументує, аналізує історичну інформацію, співвідносить історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії, самостійно оцінює події та діяльність людей в історичному процесі з позицій загальнолюдських цінностей, виявляючи особисту позицію щодо них, визначає більшість історичних джерел, може назвати основні історіографічні школи, проявляє високу мовну культуру, оціночні судження щодо історичних цінностей, виявляє здатність на історичному матеріалі визначити проблеми сучасної вітчизняної історії та перспективи її розвитку.

90 балів – здобувач володіє набутими знаннями та використовує їх для розв'язання навчальної проблеми, виявляє розуміння історичних процесів, робить аргументовані висновки, характеризує історичні явища і процеси, встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії, визначає переважну більшість історичних джерел, може назвати основні історіографічні школи, проявляє високу мовну культуру, оціночні судження щодо історичних цінностей.

85 балів – здобувач у достатній мірі оперує навчальним матеріалом, порівнює, пояснює, аналізує, узагальнює і критично оцінює історичні факти та діяльність осіб, самостійно виправляє допущені помилки, сам добирає аргументи на підтвердження власної точки зору, визначає більше половини історичних джерел, може назвати більшість історіографічних робіт.

80 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом, дає загалом правильне визначення історичних понять, аналізує історичні факти, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між історичними явищами у межах теми, узагальнює окремі факти і

формулює нескладні висновки, визначає половину історичних джерел, може назвати п'ять-шість історіографічних робіт.

75 балів – здобувач в цілому послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, виявляє розуміння історичної термінології, дає загальну характеристику події (причини, наслідки, значення), відокремлює окремі ознаки явищ і процесів, встановлює послідовність і тривалість історичних подій, визначає не менше половини історичних джерел, може назвати до п'яти історіографічних робіт.

70 балів – здобувач в цілому відтворює фактичний матеріал теми, може дати стислу характеристику історичній постаті, встановити послідовність подій на основі знання їх дат, загалом правильно вживає історичні терміни, виявляє знання і розуміння основних закономірностей історичного процесу, визначає три - чотири історичних джерела, може назвати дві-три історіографічні роботи.

65 балів – здобувач може відтворити основний зміст навчальної теми, визначити окремі ознаки історичних понять та процесів, з допомогою викладача аналізує історичні факти, порівнює та робить висновки, виправляє допущені помилки, визначає два-три історичних джерела, може назвати одну-дві історіографічні роботи.

60 балів – здобувач може репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу, дати визначення історичних термінів, поданих у тексті підручника або викладачем, назвати основні дати, здатен визначити один-два історичних джерела, історіографічний аналіз відсутній.

59-35 балів – здобувач має загальне уявлення про хронологію подій, вибирає правильний варіант відповіді із запропонованих, не вміє пояснювати історичні факти та діяльність людей, може двома – трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать, дати визначення історичному поняттю, не вміє порівнювати історичні факти та діяльність осіб, володіє матеріалом на рівні окремих історичних фрагментів, відповідь складається із окремих частин.

34 - 0 – балів – здобувач не володіє вивченим обсягом історичного матеріалу, може назвати одну-дві історичні події, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

Джерельна основа

1. Българската комунистическа партия в резолюции и решения на конгресите, конференциите, пленумите и политбюро на ЦК. –София: Партиздат. – Т.4: 1944 – 1955 –1955. – 542 с.; Т.5 : 1956 – 1962 – 1965. – 1092 с.
2. Восточная Европа в документах российских архивов, 1944 – 1953 гг. / Отв. ред.Мурашко Г.П. – М. – Новосибирск: Сибирский хронограф» –Т.1 : 1944 – 1948 – 1997. – 986 с.; Т.2 : 1949 – 1953 – 1998. - 1004 с.
3. Коммунистическая партия Советского Союза в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. – ТТ. 8 – 15. – М.: Политиздат, 1985 – 1989.
4. Советский фактор в Восточной Европе. 1944 – 1948 гг. Документы / Отв. ред. Волокитина Т.В. – М.: « Российская политическая энциклопедия» – Т.1: 1944 – 1948 – 1999. – 687 с.; Т.2: 1949 – 1953. - 2002 – 928 с.

5. Советско-болгарские отношения и связи. Документы и материалы. Т.2 . Сентябрь 1944 – декабрь 1958 / Отв. ред. Гришина Р.П., Божинов В. – М.: Наука, 1981. – 768 с.
6. Установяване и укрепване на народнодемократичната власт (септември 1944 – май 1945) / Сборник от документи. – София: Партиздат, 1969. – 696 с.

Исторіографічна основа

1. Болгария в XX веке: Очерки политической истории / отв. ред. Е.Л.Валева. – М.: Наука, 2003. – 463 с.
2. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л.Зашкільняка. – Львів: вид-во Львівського університету, 2001. – 660 с.
3. Клімова Г.Г. Освіта і цивілізація / Г.Г. Клімова. – Харків: Право, 1996. – 128 с.
4. Методология и методы социально-педагогического исследования / [Харченко С.Я., Кратинев Н.С., Чиж А.Н., Кратинова В.А.]. – Луганськ: «Альма-матер», 2001. – 216 с.
5. Чорній В. Історія Болгарії / Володимир Чорній. – Львів: ПАІС, 2007. – 404 с.

Додаткова література

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально – Східної Європи від середньовіччя до сьогодення / Пьотр Вандич. – К.: Критика, 2004. – С.352.
2. Власть – общество – реформы: Центральная и Юго-Восточная Европа. Вторая половина XX века / отв. ред. Э.Г.Задорожнюк. – М.: Наука, 2006. – 442 с.
3. Георгиева С. История на българското образование / Соня Георгиева. – Русе, 2004 – 160 с.
4. Докашенко Г. Болгарська школа повоєнного періоду: історичний аспект: Монографія / Галина Докашенко. – Горлівка: видавництво ГПМ, 2008. – 286 с.
5. Докашенко Г. Освітнянська громадськість у культурному співробітництві: уроки та наслідки // Грані історії: зб. наук. пр. – Горлівка: вид-во ГПМ ДВНЗ «ДДПУ», 2014. – № 7. – С. 145-153.
6. Исусов М. Политическият живот в България 1944- 1948 / Мито Исусов. – София: академично узд-во «Проф. Марин Дринов», 2000. – 422 с.
7. Калинова Е. Българските преходи 1939 – 2005/ Елена Калинова, Искра Баева. – София: Парадигма, 2006. – 540 с.
8. Кацарски И. Тоталитарният социализъм / Иван Кацарски. – София, 1994. – 372 с.
9. Колев Й. История на педагогиката и българското образование // Йордан Колев, Виолета Атанасова, Наталия Витанова. – Шумен: ДПН, 2005. – 350 с.
10. Маринова – Христиди Р. Образование между съветизацията и традицията 1948 – 1959 / Румяна Маринова – Христиди. – София: изд-во «Климент Охридски», 2006. – 298 с.
11. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу / Тетяна Орлова. – К.: Знання, 2013. – 678 с.
12. Чичовска В. Политиката срещу просветната традиция/ Весела Чичовска. – София: изд-во «Климент Охридски», 1995. – 458 с.
13. Цонева П. Управлението на училището в България от началото на XIX век до 1989 година / Пенка Цонева. – София: изд-во «Климент Охридски», 2007. – 216 с.

